

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ЦЕНТЪР ЗА КОНТРОЛ И ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО НА УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

НАЦИОНАЛНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

VII клас

18 МАЙ 2016 г.

ВАРИАНТ 2

УВАЖАЕМИ УЧЕНИЦИ,

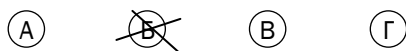
Тестът съдържа 25 задачи по български език и литература.

Задачите са два вида: със структуриран отговор с четири възможности за отговор, от които само един е верният, и с кратък свободен отговор.

Отговорите отбелязвайте със син цвят на химикалката в листа за отговори. Може да работите и върху тестовата книжка, но напомняме, че листът за отговори е официалният документ, който ще се оценява. Поради това е задължително верните според Вас отговори да отбелязвате внимателно в листа за отговори.

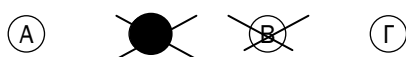
За да посочите своя отговор, срещу номера на съответната задача отбележете със знака **X** буквата на избрания от Вас отговор.

Например:

Ако след това прецените, че първоначалният Ви отговор не е верен, запълнете кръгчето с грешния отговор и отбележете със знака **X** буквата на друг отговор, който приемате за верен.

Например:

За задачите със свободен отговор в листа за отговори е оставено празно място. Използвайте това място, за да запишете своя отговор.

Ако след това прецените, че записаният свободен отговор не е верен, задраскайте го с хоризонтална черта и запишете над него отговора, който според Вас е правилен.

Запомнете! Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, чиято буква е отбелязана със знака X. За всяка задача трябва да е отбелязан не повече от един действителен отговор.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Прочетете текста и разгледайте таблицата, за да изпълните задачи от 1. до 16. включително.

В живота на българите хлябът е неизменна част от ежедневната и от празничната трапеза. Старите хора казват: „Като има хляб, всичко има“. Хлябът на българите е съществена част от обредите – било то езически или християнски, тъй като се приема, че символизира кръговрата на живота. Разпространено е вярването, че хлябът е „душа“, ето защо в някои райони на България на топлия хляб му казват „душа“ или „душица“. Във връзка с това се е съхранила традицията, според която домашно изпеченият хляб се разчупва, а не се реже.

Брашното за обикновения хляб се смела от различни култури – пшеница, ръж, царевича, докато брашното за обредните хлябове се приготвя само от специално отделена за целта пшеница. Основните съставки, от които се замесва хляб, са брашно, вода и мая. В миналото за обредните хлябове се е използвала тъй наречената „мълчана вода“ – докато я носели от извора или от чешмата, девойките не разговаряли с никого.

Формата на хлябовете може да бъде разнообразна, като кръглата форма е типична за обредните питки. Тези питки допълнително се украсяват с фигурки, изобразяващи жито, грозде и различни домашни животни. Формата на плитка е характерна за сладките обредни хлябове, приготвяни и до днес за Великден, това са тъй наречените козунаци.

РЕЦЕПТА ЗА РЪЖЕНО-ПШЕНИЧЕН ХЛЯБ В ДОМАШНА ХЛЕБОПЕКАРНА

Продукти	250 г ръжено брашно 250 г пшенично брашно 300 мл хладка вода 2,5 супени лъжици олио
Приготвяне	<ul style="list-style-type: none"> • Във формата на домашната хлебопекарна се налива хладката вода. • Прибавя се олиото. • Последователно се изсипват ръженото и пшеничното брашно. • Избира се програма за изпичане с продължителност 2,5 – 3 часа.

1. Кое е вярното твърдение за двата източника на информация – текста и таблицата?

- А) Анализират се факти и се представят основните съставки за производство на хляб.
- Б) Съобщават се факти и последователност от действия за правене на хляб.
- В) Изброяват се вярванията и обредите при правене на различни видове хляб.
- Г) Обобщават се мнения и се посочват различни рецепти за приготвяне на хляб.

2. В текста НЕ се съдържа информация за:

- А) вярвания, свързани с хляба
- Б) продукти за производство на хляб
- В) технология за правене на хляб
- Г) традиции, свързани с хляба

3. Като имате предвид информацията от текста, посочете вярното твърдение.

- А) Брашното за всички видове хляб се приготвя от подобрени сортове пшеница.
- Б) Навсякъде в България наричат топлия хляб „душа“ заради символните му значения.
- В) От векове хлябът се цени високо и се почита в българската културна традиция.
- Г) Сладките хлябове винаги са с кръгла форма и богата украса от различни фигури.

4. Как може да се тълкува употребеният в текста израз *Като има хляб, всичко има*?

- А) Обикновена храна, хлябът е свързан и с духовността.
- Б) Хлябът присъства във всички езически и християнски обреди.
- В) Човек не може да се нахрани пълноценно само с хляб.
- Г) Хлябът, приготвен в домашни условия, притежава „душа“.

5. Коя от посочените думи е синоним на подчертаната в текста дума *типична*?

- А) прочута
- Б) значима
- В) обикновена
- Г) характерна

6. Изразът *мълчана вода*, употребен в текста, е поставен в кавички, защото:

- А) е част от описанието на технологията за приготвяне на хляб
- Б) на девойките не се разрешава да разговарят с никого
- В) само девойките имат право да я наричат по този начин
- Г) е преносно употребен за една от съставките на обредните хлябове

7. Кое е НЕВЯРНОТО твърдение, като имате предвид информацията от таблицата?

Ръжено-пшеничният хляб може да се приготви ...

- А) за по-малко от три часа
- Б) с четири основни съставки
- В) само с брашно и олио
- Г) успешно и в домашни условия

8. Коя информация се съдържа само в текста, но не и в таблицата?

- А) за формата на хляба
- Б) за брашното, от което се приготвя
- В) за водата, с която се прави
- Г) за изпичането му

9. Глаголната форма от текста *се смила* е:

- А) в изявително наклонение
- Б) в повелително наклонение
- В) в условно наклонение
- Г) преизказна глаголна форма

Прочетете изречението от текста и изпълнете задачи от 10. до 14. включително.

Във връзка с това се е съхранила традицията, според която домашно изпеченият хляб се разчупва, а не се реже.

10. Какво е по състав изречението?

- А) сложно съставно с подчинено определително изречение
- Б) сложно съставно с подчинено допълнително изречение
- В) сложно съставно с подчинено обстоятелствено изречение
- Г) сложно смесено изречение

11. Колко прости изречения се съдържат в сложното изречение?

- А) 2
- Б) 3
- В) 4
- Г) 5

12. С какво може да се замени съюзът *а*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) затова
- Б) че
- В) но
- Г) защото

13. Каква е функцията на първата запетая в изречението?

14. Преобразувайте глаголните форми в изречението в преизказни глаголни форми.

15. Преобразувайте подчертаната част в подчинено изречение, като запазете смисъла и се съобразете с пунктуационните правила.

Тези питки допълнително се украсяват с фигурки, изобразяващи жито, грозде и различни домашни животни.

16. Като имате предвид информацията от текста, посочете три неща за хляба, които са свързани с обредния му характер.

17. Преобразувайте пряката реч в изречението в непряка, като запазете основното глаголно време и спазите правилата за пунктуационно оформяне.

– Защо си толкова нелюбезен? – тихо попита брат му и излезе от стаята.

18. Препишете текста, като редактирате допуснатите правописни и пунктуационни грешки, както и грешките при членуване.

Папратите, одглеждани обикновено като стаини разтения трябва да се пазят от студът. Прекалено високите температури в комбинация с влажност на въздуха също не са препорачителни. Най подходящото място положение за папратите е в близос до прозорци без да се излагат на пряка слънчева светлина. През ноца те претпочитат прохладата.

19. В коя творба картината на юнашката смърт предхожда въображаемото победно завръщане?

- А) „Немили-недраги“
- Б) „Опълченците на Шипка“
- В) „На прощаване в 1868 г.“
- Г) „Заточеници“

20. В коя творба героите се самоопределят като „рушители на гнет вековен“ и „служители на дълг синовен“?

- А) „Заточеници“
- Б) „На прощаване в 1868 г.“
- В) „Неразделни“
- Г) „Опълченците на Шипка“

21. Думите *Народ без жертви не е народ* са изречени от:

- А) баба Илийца в „Една българка“
- Б) Странджата в „Немили-недраги“
- В) генерал Столетов в „Опълченците на Шипка“
- Г) лирическият говорител в „Българският език“

22. За мотото на коя творба е използван откъс от народна песен?

- А) „Неразделни“
- Б) „На прощаване в 1868 г.“
- В) „Една българка“
- Г) „По жътва“

23. В кои две творби присъстват *венците* като символ на победата и славата?

- А) „Немили-недраги“ и „По жътва“
- Б) „Българският език“ и „Една българка“
- В) „На прощаване в 1868 г.“ и „Опълченците на Шипка“
- Г) „Заточеници“ и „Неразделни“

24. В първата колона на таблицата запишете буквата, след която са представени думи на герои от изучени в VII клас творби, а във втората колона – името на съответния литературен герой, който произнася тези думи.

- А) „Ние сме поне свободни. А като имаме свободата, имаме всичко.“
- Б) „Хората са наплашени сега и ме изгарят жива, ако усетят...“
- В) „Колко съм ги гледал аз такива картини и портрети! Не ме гледайте, че съм млад!“
- Г) „Не, твоето име ще остане славно. Ти си един герой.“

25. Запишете в две-три изречения какво внушава финалът на „Немили-недраги“:

Бедни, бедни Македонски! Защо не умря при Гредетин?...

Дидактическа задача: Прочетете текста и напишете подробен преразказ от името на неутрален разказвач.

Из „Родителска среща“

Михаил Вешим

Бях петнайсетгодишен хлапак и учех в стругарски техникум. По-точно – не учех. Бягах от часовете, бях натрупал неизвинени и една камара двойки. Викаха родителите ми в училище, пък аз не им казвах. Един ден директорът ме заплаши, че ако не дойда с баща си, ще ме изключи от училището.

Ходех по улицата и се чудех какво да направя. Родителите ми живееха в провинцията, трудно можеха да дойдат. И за какво да идват? За да чуят, че синът им е пред изключване...

Изведнъж, както вървах по тротоара, ми хрумна идея. Огледах се наоколо – случайни минавачи. Харесах си един – изглеждаше кротък човек, скромно облечен, на възраст колкото да ми е баща. Спрях го и накратко му описах положението си. Помолих го да дойде с мен при директора като мой родител. Човекът се съгласи. Тръгна с мен към училището. Влязохме при директора и аз го представих – баща ми.

Директорът само това чакаше и като отвори една уста: синът ви бяга от час, пуши, има двойки...

– Георги е пред изключване – завърши директорският монолог. „Моят баща“ мълчеше и ме гледеше. Изведнъж се пресегна и ми изплющя страшен шамар.

– Ох! – викнах. Не от болка, а от изненада.

– Ох ли! – и върху главата ми се изсипаха още удари. – Ти докога ще ни ядосваш, бе! – Ядно ме шлевеше тоя уж наглед кротък човек.

– Недейте...! – намеси се директорът и почна да ме защитава. – Не го бийте! Той ще се поправи...

– Няма да го бия ли! – викна почервенял от яд човекът. – Аз вкъщи ще го пребия! А пък майка му как ще се ядоса! Той ще ѝ разбие здравето! – И пак налетя върху ми с шамари.

Притеснен, директорът побърза да ни помири и да ни изпрати от кабинета си.

Щом излязохме извън училище, човекът се успокои, сякаш нищо не е било. Заведе ме в най-близката гостилница. Поръча ми кебапчета и лимонада, а на себе си – ракия. И ми каза:

– Ей, взимай се в ръце! Че втори път няма да идвам в училището...

Така се разделихме. Научих само първото му име – Христо.

Минаха години. Завърших техникума, почнах работа, излизаха мои карикатури по вестниците, получавах добри пари. Една вечер в някакъв трамвай го видях – човека, който бе изиграл ролята на мой баща. Обадих му се, той скочи да ме прегръща, като да съм негов син. Веднага ме покани на гости. Заведе ме в малък занемарен апартамент..., където живееше под наем с жена си. Нямаха деца. Настаниха ме върху продънен стар диван, той наля ракия, жена му – болнава, отрудена, сложи нещо за ядене. Пихме и приказвахме, а аз през цялото време се въртях на мястото си. От неудобство, пък и една пружина от дивана ме бодеше отдолу. Христо и жена му не ме пускаха да си тръгна и ме разпитваха – като родители, които отдавна не са виждали сина си.

Тогава си помислих, че всичко в тоя живот се връща и сега е мой ред да върна жеста – навремето той, случайният човек, беше изиграл ролята на мой баща, сега аз трябваше да съм негов син. Къде да ходя – влязох си в ролята и родителската среща продължи до полунощ, макар пружината на дивана през цялото време да ми убиваше...

Като си тръгнах, запомних улицата и номера. На другата сутрин отидох в магазин „Явор“, най-известния мебелен магазин по онова време, и купих един диван – от изложените на витрината. Натоварихме го на камион и дадох на шофьора адреса на бай Христо.

– Кажете, че е от сина му – рекох. – Подарък за именния ден...

Защото на следващия ден беше Рождество.

**КЛЮЧ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ
VII КЛАС – 2016 ГОДИНА**

<i>Задача №</i>	<i>Верен отговор</i>	<i>Брой точки</i>
1.	Б	2
2.	В	2
3.	В	2
4.	А	2
5.	Г	1
6.	Г	1
7.	В	1
8.	А	2
9.	А	1
10.	Г	2
11.	Б	1
12.	В	1
13.	Напр. <i>отделя подчинено определително изречение/отделя подчинено изречение/отделя главно от подчинено изречение</i>	2
14.	<i>се съхранила, се разчупвал, (не) се режел</i>	по 1 т. за всяка форма – 3 т. общо
15.	<i>Тези питки допълнително се украсяват с фигурки, които изобразяват жито, грозде и различни домашни животни.</i>	3
16.	<p>Примерни отговори:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Продуктите/ съставките – специално отделена пшеница, „мълчана вода“</i> • <i>Формата – кръгла; плитка</i> • <i>Украса /посочена конкретна украса: различни фигурки/фигурки,изобразяващи жито, грозде, домашни животни</i> 	3
17.	<i>Брат му тихо (го) попита защо е толкова нелюбезен, и излезе от стаята.</i>	3
18.	<i>Папратите, отглеждани обикновено като стайни растения, трябва да се пазят от студа. Прекалено високите температури в комбинация с влажност на въздуха също не са препоръчителни. Най-подходящото местоположение за папратите е в близост до прозорци, без да се излагат на пряка слънчева светлина. През нощта те предпочитат прохладата.</i>	по 1 т. за всяка грешка – общо 14
19.	В	1
20.	А	2
21.	Б	2
22.	В	2
23.	В	2
24.	А) – Странджата/Знаменосеца; Б) – Илийца/баба Илийца; В) – Бай Ганьо; Г) – Бръчков	по 1 т. – общо 4 т.
25.	Примерни посоки за размисъл:	общо 6 т.

	<ul style="list-style-type: none"> • повторението на „бедни“ – акцент върху съдбата на Македонски след Освобождението • разнородните значения на думата „беден“ • мизерията, в която живее Македонски, но и униженията, които е принуден да търпи поборникът • реторичното възклицание, реторичният въпрос и прякото обръщение към героя – израз на силното вълнение на повествователя • функцията на многоточието – недоизказаността като израз на невъзможност или отказ да се говори повече • финалът внушава, че има нещо по-страшно за хъша от смъртта – и то е да живее в следосвобожденската действителност	
--	---	--